

УДК 911.3

Танасієнко О.О., студ.
Київський національний університет імені Тараса Шевченка

ЗЕРНОПРОДУКТОВИЙ КОМПЛЕКС ВІННИЦЬКОЇ (СУСПІЛЬНО-ГЕОГРАФІЧНИЙ АНАЛІЗ)

Ключові слова: агропромисловий комплекс, зернопродуктовий комплекс, борошномельно-круп'яна галузь.

Постановка проблеми. Зернопродуктовий комплекс Вінницької області – важлива складова господарського комплексу. В сільському господарстві зайнято понад 326 тис. осіб, що складає 40% всього населення області. У структурі рослинництва провідним є зернове господарство. Під зерновими і зернобобовими культурами зайнято понад 890 тис. га або 56% орних земель.

Мета статті. Розглянути роль зернопродуктового комплексу в структурі АПК, показати його значення для розвитку усіх галузей сільського господарства, обґрунтувати роль і місце зерно продуктового комплексу в забезпеченні населення продуктами харчування.

Аналіз наукової літератури. Питання зернопродуктового комплексу Вінницької області розглядається в статтях цілого ряду економістів та економіко-географів. Зокрема це статті П.Т.Саблука, Г.В.Балабанова, В.І.Бойка, В.М. Нелепа, В.Г. Андрійчука, Н.І. Хорунжого та інших.

Виклад основного матеріалу. Серед рослинних галузей АПК зернопродуктовий комплекс є одним з найбільших та найважливіших утворень. Він охоплює виробництво, заготівлю, зберігання зерна, його промислову переробку на підприємствах борошномельно-круп'яної, хлібопекарської, макаронної, комбікормової промисловості тощо. Основою комплексу є зернове господарство, що розвивається в усіх районах області. Валовий збір в 2001 році становив 21 млн. ц, що становить 5,4% зерна в Україні (валовий збір у 2012 році становив 36247,1 тис. ц). Зернопродуктовий комплекс області – це досить масштабний галузевий комплекс, в ньому виробляється 6,4% круп, 3,3% хліба і хлібобулочних виробів.

В останнє десятиріччя відбулося скорочення посівних площ під зерновими культурами на 21%. Зменшився валовий збір зерна переважно за рахунок зниження урожайності. Зернове господарство характеризується падінням ввиробництва, що свідчить про екстенсивність розвитку. В умовах зменшення ємності внутрішнього ринку обумовленого скороченням поголів'я свиней, худоби і птиці, скороченням попиту з боку населення зернове господарство набуває рис експортно-орієнтованої галузі. В останні роки збиралось в середньому понад 21 млн. ц зерна.

Переробна сфера АПК Вінницької області включає галузі: борошномельно-круп'яну, макаронну, хлібопекарську та виробництво кормів.

Всього в області нараховується 59 підприємств переробної промисловості (без врахування підсобної промисловості).

За масштабами виробництва в зернопродуктовому комплексі виділяється борошномельне виробництво основною продукцією якого є пшеничне борошно першого та вищого гатунку. Територіально виробництво борошна тяжіє до споживача. Це обумовлено тим, що транспортування зерна вигідніше, ніж борошна. Основні борошномельні підприємства розміщені в таких центрах: Козятин, Бар, смт Десна (Вінницький р-н), Гайсин, с. Сорока (Іллінецький р-н), смт Вендичани (Могилів-Подільський р-н), Теплик, Хмільник. Крім спеціалізованих підприємств борошно виробляється на млинах місцевого значення.

Важливе значення має хлібопекарське виробництво. Хліб – це продукт повсякденного попиту, що реалізується упродовж 6-14 годин, тому мережа хлібопекарських підприємств має дисперсне розміщення і відповідає чисельності населення основних поселень. Виробництво хлібобулочних підприємств становить понад 82 тис. т, а щодоби випікається понад 220 т хліба і хлібобулочних виробів. Великими спеціалізованими підприємствами є відкриті акціонерні товариства «Вінницяхліб», «Козятинхліб», «Ладизинхліб», «Гайсинхліб» та інші. Хліб випікають підприємства споживчої кооперації, приватні пекарні і заводи продовольчих товарів. Найбільша концентрація виробництва хліба, хлібобулочних та кондитерських виробів зосереджена в обласному центрі – місті Вінниці.

Область має великі потужності по виробництву круп. З 1990 року по 2012 підприємства виробляли в середньому 19 тис. т круп щорічно. Основними видами продукції виступають: гречка, манка, горох, пшоно, пшенична, перлова, ячнева, вівсяна, кукурудзяна крупи. Підприємства з переробки наближені до виробників зерна. Виробництво круп є досить матеріаломістким: норма виходу круп з зерна у виробництві пшона - 65%, гречки – 66%, перлової крупы – 40%. Виробництво круп в області зосереджено на ВАТ Вендичанському комбінаті хлібопродуктів Могилів-Подільського району, Козятинському дочірньому підприємстві відкритого акціонерного товариства «Вінницяхлібпродукт», ВАТ Крижопільському заводі продтоварів, Теплицькому міжгосподарському комбінаті хлібопродуктів та інших.

Виробництво макаронних виробів орієнтується на споживача продукції. За останні роки відбувся спад виробництва з 13,7 тис. т макаронних виробів до 0,8 тис. т, частка області в Україні становила лише 0,7 %. Продукція випускається на заводах продовольчих товарів, комбінатах кооперативної промисловості, приватних підприємствах.

У зернопродуктовому комплексі важливою ланкою є виробництво комбікормів. Ця галузь має велике значення як кормова база для тваринництва. Однак скорочення поголів'я худоби, неплатоспроможність потенційних споживачів негативно вплинули на стан комбікормової промисловості. В останні роки обсяги виробництва в галузі становили не більше 600 тис. т. Найбільш потужними виробниками є міжгосподарські комбікормові заводи:

ТОВ Тростянецький, Барський, Немирівський, Бершадський та ЗАТ Корделівський обласний міжгосподарський комбікормовий завод. До таких підприємств відносяться також ДП «Десна – комбікорм», ВАТ Вінницький комбінат хлібопродуктів №2. В окремих господарствах працюють цехи з виробництва комбікорму. Для підвищення ефективності функціонування заводів області необхідно удосконалити структуру зернофуражу, що надходить на комбікормові заводи, перш за все за рахунок підвищення частки кукурудзи.

Комбікормова промисловість зернопродуктового комплексу потребує вирішення проблем на загальнодержавному рівні. Необхідно розробити програму стабільного підвищення виробництва зерна, докорінного поліпшення його використання, створення експортно-орієнтованих моделей зернового господарства.

Висновки. Нагальними проблемами в АПК є відсутність достатніх коштів на оновлення парку сільськогосподарських машин і підтримання їх в належному стані. Щорічне зменшення сільськогосподарської техніки перетворилося в останні роки в стійку тенденцію. Для господарства області нагальним є оновлення зернозбиральних комбінатів і підвищення механізації сільськогосподарських робіт. Галузь потребує також удосконалення агротехнічних засобів. Зниження рівня інтенсифікації виробництва пов'язане зі зменшенням використання мінеральних та органічних добрив, що впливають на кінцевий результат функціонування галузі.

Вінницька область є однією з найбільш освоєних сільськогосподарських областей України. Сільськогосподарські угіддя становлять 76% від загальної території області. У структурі сільськогосподарських угідь переважають орні землі – 85,7%, на пасовища припадає – 9,7 %, сіножаті – 2,5% . В розрахунку на душу населення в області припадає 0,98 га орних земель. Висока розораність території обумовлює необхідність застосовування системи протиерозійних заходів у обробці ґрунту.

Список літератури

1. Вінницька область // Географічна енциклопедія України: В 3-х т. - К. : 1993. - Т.3. - 62-67 с.
2. Денисик Г. І. Географія Вінницької області: пробний навчальний посібник для середньої школи / Г.І. Денисик – Вінниця: Гіпаніс, 2004. – 308 с.
3. Економіка виробництва зерна (з основами організації і технології виробництва): монографія / [Бойко В. І., Лебідь Є. М., Рибка В. С. та ін.] ; за ред. В. І. Бойка. — К. : ННЦ ІАЕ, 2008. — 400 с.
4. Економіка, організація и планирование агропромышленного комплекса / [В. Н. Нелеп, В. Г. Андрийчук, Н. И. Хорунжий и др.] ; под ред. В. Н. Нелепа — К. : Вища шк., 1989. — 528 с.
5. Іщук С.І. Географія промислових комплексів: підручник / С.І. Іщук, О.В. Гладкий – К.: Знання, 2011. – 375 с.
6. Саблук П. Стан і перспективи розвитку агропромислового комплексу України / П. Саблук // Економіка України. —К. : 2008. — № 12. — 4—18 с.
7. Справочник економіста-аграрника / Н. П. Кононенко, Н. Я. Кушвид, П. Т. Саблук и др.; под ред. Н. П. Кононенко, Н. Я. Кушвида. — К. : Урожай, 1991. — 520 с.
8. Статистичний щорічник Вінничини за 2011 рік / Державний комітет статистики України, Головне управління статистики у Вінницькій області. — Вінниця : ГУС, 2012. — 652 с.

Танасієнко О.О. Зернопродуктовий комплекс Вінницької області (суспільно-географічний аналіз).

Розглянутий зернопродуктовий комплекс обласного рівня. Обґрунтовано його роль і місце в структурі агропромислового комплексу Вінницької області.

Ключові слова: агропромисловий комплекс, зернопродуктовий комплекс, борошномельно-круп'яна галузь.

Танасиенко Е.А. Зернопродуктовый комплекс Винницкой области (общественно-географический анализ).

Рассматриваемый зернопродуктовый комплекс обласного уровня. Обосновано его роль и место в структуре агропромышленного комплекса Винницкой области.

Ключевые слова: агропромышленный комплекс, зернопродуктовый комплекс, мукомольно-крупяная отрасль.

Tanasiyenko O. Food grain complex of Vinnytsia region (social and geographic analysis).

Considered Food grain complex regional level. Substantiates its role and place in the structure of agriculture Vinnytsia region.

Keywords: agriculture, food grain complex, milling industry.